

Scientific Conference on Multidisciplinary Studies

Hosted online from Bursa, Turkey

Website: econfseries.com

11th February, 2025

MEHNATNI MUHOFAZA QILISH SOHASIDA ISH BERUVCHINING MAJBURIYATLARI

Erdonova Nazokat Abdulatif qizi

Ernazarova Xulkar Abduforih qizi

Islom Karimov nomidagi Toshkent Davlat Texnika Universiteti

Anotatsiya:

Mehnat muhofazasi fani ishchilarning xavfsizligini, sog'ligini ta'minlash va ularning mehnat sharoitlarini yaxshilashga qaratilgan fan sifatida katta ahamiyatga ega. Ushbu soha, ish joylarida turli xavf-xatarlarni aniqlash, oldini olish, ishchilarga zarar keltirmaslik uchun zaruriy chora-tadbirlarni ko'rish hamda qonuniy me'yorlar va qoidalarni joriy qilishni o'z ichiga oladi.

Аннотация:

Охрана труда имеет большое значение как наука, направленная на обеспечение безопасности и здоровья работников, улучшение условий их труда. Эта область включает в себя выявление и предотвращение различных опасностей на рабочем месте, принятие необходимых мер по предотвращению причинения вреда работникам, а также реализацию правовых стандартов и норм.

Abstract:

Occupational safety is of great importance as a science aimed at ensuring the safety and health of workers, improving their working conditions. This area includes identifying and preventing various hazards in the workplace, taking measures to prevent harm, and adopting the right standards and norms.

Kalit so'zlar: xavfsizlik, himoya vositalari, zararli kimyoviy moddalar, xavf-xatarlar, mehnat muhofazasi.

Mehnat muhofazasi bo'yicha o'quv kurslarida, ko'pincha quyidagi mavzular yoritiladi:

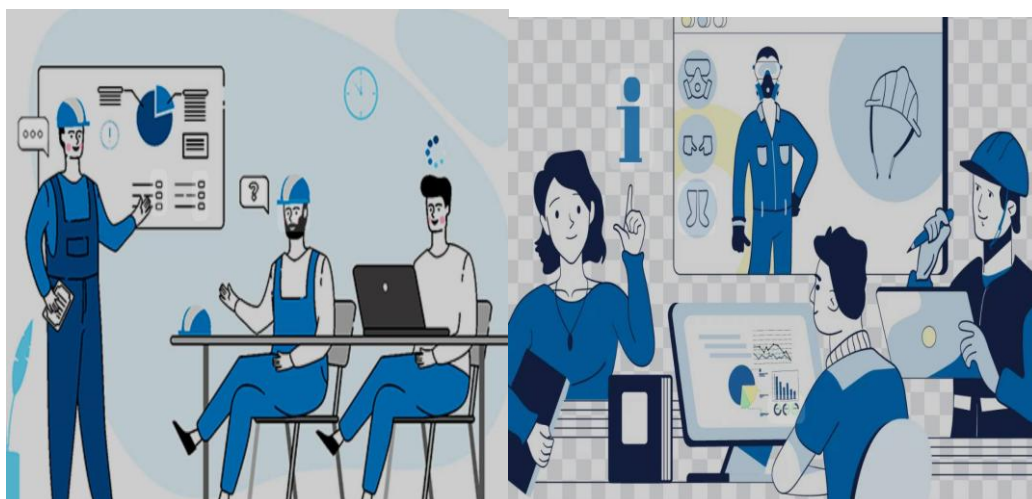
Scientific Conference on Multidisciplinary Studies

Hosted online from Bursa, Turkey

Website: econfseries.com

11th February, 2025

1. **Mehnat muhofazasi va uning asoslari** – ishchilarning sog‘ligi va xavfsizligini ta‘minlash uchun zarur bo‘lgan asosiy tamoyillar, qonunlar va normativlar.
2. **Xavf-xatarlar va ularni tahlil qilish** – ish joylaridagi xavf-xatarlarni aniqlash, baholash va bartaraf etish usullari.
3. **Mehnat muhofazasi bo‘yicha huquq va majburiyatlar** – ishchi va ish beruvchining mehnat xavfsizligi sohasidagi huquq va majburiyatlari.
4. **Xavfsiz ish usullarini ishlab chiqish** – ish joyida xavfsiz ish tartiblarini o‘rnatish, xavfsiz ish usullarini ishlab chiqish va ularga rioya qilish.
5. **Mehnat muhofazasi vositalari** – himoya vositalari, xavfsizlik belgilari va boshqa himoya usullarini qo‘llash.

rasm.1. Mehnat jarayoni

Mehnat Muhofazasining Asosiy Tamoyillari

Mehnat muhofazasining asosiy tamoyillari quyidagilardan iborat:

1. **Xavfsiz ish joyi yaratish** – Ishchilar uchun xavfsiz ish joylarini yaratish, zaruriy himoya vositalari bilan ta‘minlash, va mehnat jarayonlarida xavf-xatarlarni kamaytirish.
2. **Ishchilarning huquqlarini himoya qilish** – Ishchilarni mehnat sharoitlarining yomonlashuvi, mehnatdan foydalanish va o‘zi uchun xavfsiz ish muhitini talab qilish huquqlarini himoya qilish.

Scientific Conference on Multidisciplinary Studies

Hosted online from Bursa, Turkey

Website: econfseries.com

11th February, 2025

3. **Xavf-xatarlarni oldini olish** – Ish jarayonlarida yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan xavf-xatarlarni aniqlash, ularni baholash va oldini olish bo‘yicha tadbirlarni amalga oshirish.

Mehnat Muhofazasi Va Ishchilarning Sog‘ligi

Mehnat muhofazasi ishchilarning sog‘lig‘ini ta‘minlashda katta ahamiyatga ega. Ish joylarida noto‘g‘ri tashkil etilgan ish sharoitlari ishchilarda turli kasalliklar va jarohatlar paydo bo‘lishiga olib kelishi mumkin. Masalan, shovqinli muhit, yomon ventilyatsiya, zararli kimyoviy moddalar bilan ishlash kabi omillar nafaqat ishchilarning sog‘lig‘iga zarar yetkazadi, balki ularning ishlab chiqarish samaradorligini ham pasaytiradi. Shuning uchun, ish joylarida inson salomatligi uchun xavfsiz sharoitlar yaratish mehnat muhofazasining asosiy vazifalaridan biridir.

Xavf-xatarlarni Tahlil Qilish va Ularni Oldini Olish

Ish joylarida xavf-xatarlarni tahlil qilish va oldini olish mehnat muhofazasining eng muhim jihatlaridan biridir. Xavf-xatarlarni aniqlashning bir nechta usullari mavjud, jumladan:

- **Xavf-xatarlarni identifikatsiya qilish** – Ish joyidagi turli xavf-xatarlarni aniqlash.
- **Xavf-xatarlarni baholash** – Aniqlangan xavf-xatarlarning darajasini baholash va ularning ishchilarga qanday ta‘sir qilishini o‘rganish.

Scientific Conference on Multidisciplinary Studies

Hosted online from Bursa, Turkey

Website: econfseries.com

11th February, 2025

- **Xavf-xatarlarni bartaraf etish** – Aniqlangan xavf-xatarlarni minimallashtirish uchun tegishli chora-tadbirlarni ko‘rish. Bu, misol uchun, xavfli ishlarni boshqarish, himoya vositalarini taqdim etish yoki texnologik jarayonlarni takomillashtirishni o‘z ichiga oladi.

rasm.2. Mehnat jarayoni

Mehnat Muhofazasi Qonunlari va Me'yorlari

Har bir davlatda mehnat xavfsizligini ta'minlashga qaratilgan maxsus qonunlar va me'yorlar mavjud. Bu qonunlar ishchilarning huquqlarini himoya qilish, mehnat sharoitlarini yaxshilash va ish beruvchining majburiyatlarini belgilaydi. Misol uchun, O'zbekiston Respublikasining mehnat qonunlari va "Mehnatni muhofaza qilish to'g'risida"gi qonun mehnat xavfsizligi va mehnat muhofazasi sohasida barcha zaruriy talablarni o'z ichiga oladi.

Mehnat Muhofazasi Vositalari

Mehnat muhofazasi vositalari ishchilarni xavf-xatarlardan himoya qilish uchun mo'ljallangan. Ular turli xil bo'lishi mumkin:

1. **Shaxsiy himoya vositalari** – ishchilarni jismoniy jarohlardan, zararli moddalar va xavfli ish muhitidan himoya qilish uchun maxsus kiyimlar, qo'lqoplar, poyabzallar, shlyapalar va boshqalar.

Scientific Conference on Multidisciplinary Studies

Hosted online from Bursa, Turkey

Website: econfseries.com

11th February, 2025

2. **Kollektiv himoya vositalari** – Ish joylarida xavfsiz ish sharoitlarini yaratish uchun oʻrnatilgan xavfsizlik devorlari, ventilyatsiya tizimlari, yoritish, shovqinni kamaytirish tizimlari.

rasm.3. Shaxsiy ximoya vositasi

Mehnat muhofazasi fanining asosiy vazifasi – ishchilarni zararli omillardan himoya qilish, xavfsiz va sogʻlom ish sharoitlarini yaratishdir. Buning uchun, ilgʻor texnologiyalarni qoʻllash, xavf-xatarlarni aniqlash va oldini olish, shuningdek, mehnat muhofazasi qonunlariga rioya qilish zarur. Har bir ish joyi uchun xavfsizlikni taʼminlash, nafaqat ishchilarni himoya qilish, balki ishlab chiqarish samaradorligini oshirish uchun ham muhimdir.

Adabiyotlar roʻyxati

1. Erkin va farovon, demokratik Oʻzbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti lavozimiga kirishish tantanali marosimiga bagʻishlangan Oliy Majlis palatalarining qoʻshma majlisidagi nutq / Sh.M. Mirziyoyev. - Toshkent : Oʻzbekiston, 2016. — 56 b.

2. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini taʼminlash — yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. Oʻzbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganining 24 yilligiga bagʻishlangan tantanali marosimdagi maʼruza. 2016 yil 7 dekabr /Sh.M.Mirziyoev. — Toshkent: „Oʻzbekiston“, 2017. — 48 b.

Scientific Conference on Multidisciplinary Studies

Hosted online from Bursa, Turkey

Website: econfseries.com

11th February, 2025

3.Бодрова А.С., Безденежных С.И. Перспективы развития и применения комплексов с беспилотными летательными аппаратами: конф. г. Коломна, 2016. 274 с.

4.Организация защиты населения и территорий от чрезвычайных ситуаций: учебник. – 3-е изд., перераб. и доп. / В. А. Седнев, С. И. Воронов, И. А. Лисенко, Е. И. Кошечая, Н. А. Савченко, Н. И. Седих.– М.: Академия ГПСМЧСРоссии, 2014. – 229 с.

5.Чрезвычайные ситуации мирного и военного времени. Характеристика зон чрезвычайных ситуаций: методическая разработка / [сост.: В. А. Горишний, В. Б. Чернетсов, Л. Н. Борисенко]. – Н. Новгород, НГТУ, 2006.

6. Прогнозирование чрезвычайных ситуаций природного характера: Б.А. Храмсов, Т.Г. Болотских, А.М. Юрев. Методическое указаний. –Белгород: Изд-во БГТУ им. В.Г. Шухова, 2006. – 25с.

7. Абдурахманова А.Д. Чрезвычайные ситуации и защита населения: Учебное пособие. ТГТУ. – Ташкент. 2020. -203 с.